

על ויקי, במלאת שמונה ללכתה:

מאז הלכה מאיתנו, אני מוזמנת לספר ולכתוב על ויקי כמעט כל שנה. בכל שנה אני גם עושה מאמץ לא לחזור על עצמי. המאמץ לא גדול כי ויקי השאירה מורשת עשירה, מורכבת ומעניינת. כתבתי עליה ערך באנציקלופדיה של נשים יהודיות, וכמובן, כל הדברים שכתבתי בהספד ובהרצאות על פועלה התפרסמו במקומות שונים. מה שאני אומרת תלוי מאוד גם בהקשר ובציבור אליו מיועדים הדברים.

היום אנחנו בפורום של קירבה יתירה, נשים מזרחיות, בבית אחותי, בית של אחיות. יש לי עשר דקות, ושוב אני מבקשת לא לחזור על עצמי.

הלכתי לחמרים שלי על של ועם ויקי, שעדיין לא מיציתי, ואני רוצה לשתף אתכן בקטע אחד, שיעיד על כך שלמעשה לא ניפרדתי מויקי ואני ממשיכה לנהל איתה שיחות פנימיות די ארוכות. שיחות שמעידות על כך שהנושאים שהעסיקו אותנו עדיין אקטואליים.

בדצמבר 2003 כבר הייתי באנגליה בשבתון אבל הזמנתי ל"סיום אתנוגרפי" כמו שמדר לביא קראה לו, כדי לייצג את המזרחיות בפני חבורת אמריקאיות אקדמאיות אותן ליוותה חנה קנז, פעילה פמיניסטית מהדור שלנו. סמדר וויקי התנגדו להיענות שלי על בסיס שאלת הגבולות שעלינו להתוות במידת שיתוף הפעולה עם האשכנזיות. שאלה שממשיכה להעסיק אותי גם היום.

אני כבר הייתי באוניברסיטה עם משרה שחייבה אותי וויקי היתה משוחררת מהמחויבות הזו ויכלה, כמו שתמיד עשתה, לבעוט לכל הצדדים. על רקע זה היא פרסמה במייל, לא היו פייסבוק ופוסטים, ביקרת על הסכמתי להיפגש עם הנשים האשכנזיות. מצדי, התכוונתי לגייס מהן כסף בשביל אחותי, אבל לא הספקתי אפילו להסביר את זה וכבר היתה עלי התנפלות. לביקרת הצטרפה סמדר לביא, והתחילה התכתבות ביקרתית כלפי על היותי משת"פית. בין השאר השתרבב שמה של חנה נווה, אושיה פמיניסטית מאוניברסיטת תל אביב, וההתכתבות התרחבה והסתעפה. דולי בן חביב כתבה לאראלה שדמי שנורא חשוב לה לשמור על שמה של חנה נווה, ומרגע זה כבר לא היתה שליטה על המיילים.

אני השבתי לויקי שאני לא מקבלת את היותה קומיסרית התרבות שלנו, והיא השיבה לי שאיננה מבינה למה אני חושבת שהיא קומיסרית. אני מזכירה שהיכוח בינינו היה עקרוני: מה יהיו גבולות שיתוף הפעולה עם האשכנזיות ואיך נחליט על כך. אלא שאין דבר כזה יכוח עקרוני, כי האישי הוא פוליטי והרוחות התלהטו.

לאחר דיון נוקב וממושך, שאין זמן להציג את כולו, הגענו ויקי ואני בהתכתבות פרטית, למסקנה שמיצינו את ההיבטים האידיאולוגיים ועכשיו הגיע העת לשים קץ לפולמוס. היא כתבה לי:

הנרייט , אני בהחלט מקבלת את הצעתך לסיום הפולמוס בינינו במתכונת הנוכחית... לגבי ההצעה לערוך פולמוס באתרים...צריך לקבוע את השאלות... היית כותבת לנו ,ולא כותבת באופן עצמאי קודם כל לחנה קנז...ולגבי מה שקרה בכנס של קמיר...אין לי רצון להשקיע אנרגיה בנשות האקדמיה האשכנזיות...טוב, די, כתבנו על כך ארוכות...

לבסוף פירסמנו את ההודעה הזו:

**לאחיות שלום רב ,
שיח זה שהתחלנו (ויקי והנרייט) מבוסס על מערכת יחסים אישיים ארוכת שנים, עשירה בניסיון**

ותמיכה והערכה הדדיים. ניהלנו את השיח של הימים האחרונים על בסיס יחסים אלה ומטרתנו היא לצאת מחוזקות הן כתנועה והן כיחידות תוך שמירה על החשוב מכל, חופש פעולה, ריבוי, דעות, וכבוד לכל עמדה שהנשים באחותי מוצאות לנכון להביע. מטרתו איננה להכריע את הריבה אלא לצאת מחוזקות כקולקטיב ומחוזקות כפרטים.
ויקי והנרייט

אני לוקחת מכם את המורשת של ויקי. הכותרת של הסיפור הזה היא: ויקי - יריבה ראוויה ואחות אמיתית.

הנרייט יקרה, חבל שבחרת להגיב כך לחנה קנז ולהיענות לה (אגב היא רק ציינה את היכרותה איתך ולא את רצונה להביא את באות הוועידה למפגש איתך, אני משערת כמובן שזאת רק מפני שהיא בוודאי יודעת שאת אינך בישראל, אבל אני מציינת זאת כי לא היית צריכה אפילו מפאת הנימוס להשיב לה), במיוחד לאור העמדה שנוקטת אחותי כלפיה וכלפי הוועידה. אמנם עמדתך העקרונית אינה מפתיעה, זה כבר בחרת להציג את הביקורת שלך בפני האשכנזיות האקדמיות, תוך שיתוף פעולה איתן, ואני מקבלת את העמדה הזאת, היא לגיטימית אם כי פרובלימטית בנסיבות הקיימות ולאור ההתנהלות שלהן, ואני בבירור חולקת עליה, ואת יודעת זאת. מכל מקום, כבר בכנס של קמיר בחרת במהלכו לזוז מהעמדה הנחרצת של אחותי, וזו הפעם השניה שאני מרגישה שאת נוקטת עמדה אחרת משלנו. לי ניראה שאת צריכה לנסות להשפיע "מבפנים" על עמדות אחותי, לפני שאת נוקטת בגישה אחרת, וזאת אם את רואה את עצמך חלק ממנה, כפי שאני רואה אותך כחלק ממנה. אני מקווה שאת ואייל נהנים, היי בטוב,

ויקי שירן
6.12.2003

היי. הנרייט בחרה להגיב באופן עצמאי לפנייתה של חנה קנז מהוועידה דנן, בנוגע לבקשתה ל"טיול אתנוגרפי" של החברה הישראלית. רצ"ב תגובתה, שנשלחה כתגובה לאימייל שלי מהבוקר (או שזה היה צהריים? השפעת מבלבלת אותי...).
שבת שלום
סמדר

דולי ביקשה להעביר את המייל הזה לידיעת כולן, היא לא הצליחה לעשות זאת במחשב. ויקי שירן
----- Original Message -----

From: Doli Ben-Haviv
To: 'shiranviki@bezeqint.net'
Sent: Friday, December 05, 2003 8:16 PM
Subject: FW: המופע הכוזב של אבירמה גולן

הי ויקי,
יש לי תחושה שהסתבכתי לגמרי עם המחשב ושלחתי את המכתב הבא רק לאראלה שדמי. האם את יכולה, בבקשה, לשלוח אותנו לכל תפוצת "אחותי"? חשוב לי לנקות את שמה של חנה נוח.
נראה לי שגם תגובתי לסמדר על איזה מכתב בעניני ועידת השלום נשלחה לסמדר בלבד וחבל. אני עדיין אבודה עם הטכנולוגיה.

בתודה מראש, דולי
אז שלחי את המכתב המצורף.
-----Original Message-----
From: Doli Ben-Haviv
Sent: Friday, December 05, 2003 6:58 PM
To: 'shadmi erella'
Subject: RE: המופע הכוזב של אבירמה גולן

אראלה, אחותי, חברתי, שלום! ובכלל שלום לכולן!
קראתי את מכתבך בסקרנות רבה ואני מודה לך על הדיווח אולם פרט מסוים בתוכו מאד הפריע לי והייתי רוצה להתעכב עליו: אינני חושבת שאת עושה צדק עם פרופ' חנה נוח ויש לי הרושם שאינך מכירה אותה. כלומר, אני חושבת ששיפוטך חסר בסיס ובונה הר מאיזה משפט שהיא פלטה בתגובה לדברך. היו לי הכבוד והעונג לעבוד, להרצות תחת מנהיגותה שך פרפ' חנה נוח במשך שש שנים באוניברסיטת תל-אביב. עוד לפני שאת פיתחת מודעות מזרחית (הרי את עברת תהליך בשנות התשעים ולא סתם הסתכסכנו לפני זה) חנה נוח גילתה עניין רב במאבק המזרחי ובספרות המזרחית. מאחר שתמיד היתה לה אהדה לפמיניזם המזרחי היא גם נתנה ביטוי לעמדתה תוך תמיכה במחקר ובהוראה בנושאים האלה ותוך תמיכה

במזרחיות שילמדו נושאים אלה (עובדה שאני, הנרייט דהאן ורוני הלפרן לימדנו אצלה). היא לא פעם חלמה על הפיכת הקורס שלי על טקסטים תיאורטיים וספרותיים על נשים מזרחיות לקורס חובה. במהלך כל שנות ההוראה תחת פיקוחה, זכיתי באהדה, עידוד ואמונה בדרכי ובהבנה עמוקה למצוקתי הכלכלית (שהיא נדירה בקרבמרצות באוניברסיטה). היא מודעת היטב לבעיות של ייצוג סימטרי והיא אמרה לי פעם שרק אשה מזרחית יכולה ללמד על נשים מזרחיות. אני משוכנעת שהיא בקו שלנו מבחינה פוליטית. והלוואי שכל הבוסיות היו פתוחות ומעודדות כמוה.

אז, נא להמנע מגיבוש רשמים שטחיים והשמצות.

בברכה,

ד"ר דולי בן-חביב

דולי יקרה, דעתך טובה מאוד על חנה נווה. איני מכירה אותה אישית וגם לא הזדמן לי לשמוע אותה מעולם מעל בימה כלשהיא. לכן איני יכולה לחלוק כלל על דעתך כלפיה, ולא על היותך מליצת יושר שלה. יחד עם זאת, בוודאי תסכימי איתי שאם היא אמרה מעל בימה ציבורית ש"נמאס לה מהביקורת המזרחית", אז זה בהחלט ראוי לבחינה, לא כן? כמו כן, אמרתי לך זאת בעבר, שעצם העובדה שהיא נתנה לך ללמד קורס במשך כמה שנים בנושא המזרחיות - לעומת אחרות שלא נקפו אצבע - נותנת לה נקודת זכות, אך זה לא מוחק את העובדה שזו עדיין חרפה (גם אם אין ביכולתה לעשות אחרת) שתמיד מדובר היה בקורס אחד, בין אם את נתת אותו או הנרייט, ותמיד ההעסקה הייתה בשכר וזכויות מינימליים, ולכן כאשר נעשו קיצוצים, היה ברור שהוא בין הקורסים הראשונים שקוצצו. אני, מכל מקום, לא מקבלת את טענת אין האונות שלהן באי העסקת מזרחיות רדיקליות, וכמו כן, אי החדרת פרספקטיבה מזרחית אופקית לכל הקורסים, מפני שהמזרחיות הביקורתית הופכת אותן לסקטוראליות בו בזמן שהן מציגות את עצמן כמייצגות נשים, כל הנשים. לכן אני תמיד נזהרת שלא להקנות להן לגיטימציה בקלות. אגב, אראלה נלחמת בהן מאותן טיעונים, ולה בעיניה יש עוד פחות לגיטימציה, ל"קובלנה" שלה, כי היא אשכנזית, אז הן גובות ממנה מחיר כבד. זהו, דולי יקרת, ולפלאי המחשב, אם תרצי להשיב לך, הקישי למעלה על "השב לכולם" או reply all ואז כולן בבת אחת ממוענות, שלך, ויקי שירן

"שתי הערות: לא להשתמש במושג "מזרחיים" אלא "מזרחים"

כמו כן, צריך להוסיף לעקרונות שלנו גם את העיקרון של הכרה בעוול שעשו לנו האשכנזים, בגלל האספקטים הערבים במראנו, מנהגינו, תרבותנו וכו', והשפעתם על גורלנו החברתי כקולקטיב, אך גם הכרה בעוול שעשו לנו הפלשתינים ומדינות ערב, שעקרו אותנו ממדינות המוצא שלנו, עקב החלטת החלוקה והקמת מדינת ישראל, ועל הפיכתנו לאוכלוסיות מרוששות כלכלית. העובדה שבאנו ממדינות שלא יכולנו לחזור אליהם הייתה גורם נוסף לחוסר האונים הראשוני... אסור לנו לחשוש מלדבר על כך, על הזיכרון הקולקטיבי המזרחי, ועל האחריות הפלשתינית והכלל-ערבית. מי שחוששת מכך ממשיכה לתת יד להשתקה האשכנזית-פלשתינית בנושא הפליטים/עולים/מהגרים מזרחים. ויקי שירן

הנרייט יקרה, התכוונתי להשיב לך מאוחר יותר, אבל עכשיו אני חוששת שאחיותינו יחששו שיש כאן איזו מריבה גדולה, וכולנו כה סולדות ממריבות בינינו. לכן, קודם כל, איני כועסת עלייך, וזכותך להגיב כפי שהגבת, אם כי באמת הייתי חייבת לחזור למכתבי אלייך, כדי לבחון לאיזה טקסט הגבת בדיוק. אבל גם אם פירשת את הטקסט הקצר והברור שלי באופן שלי אישית היה קשה להבין איך הוא מתחבר, אשיב, כלומר, אנסה להשיב לכל דבריך. ראשית, על איזו קומיסרית את מדברת? האם בגלל ש"אחותי" נוקטת עמדות כתנועה, ומדברת כתנועה, זה אומר שיש לה קומיסרית תעמולה? כל ארגון, זעיר או גדול, מייצג את כלל חברותיו וחבריו, ובכך כוחו של הארגון. כל תנועה פוליטית מציגה את עמדת התנועה. המושגים "קומיסרית תעמולה", או "דין התנועה" הם מושגים בולשביקים שבשיח הישראלי נהגו ללעוג איתם למפא"ד ודומותיה. האם הרגשת שב"אחותי" הגענו לרמה הזאת שבחרת במושגים האלה? ולגופו של נושא.

תנועת אחותי - כתנועות, קולקטיבים וגופים אחרים - נעזרת מאוד בתקשורת דרך הדואר האלקטרוני כדי להתגבר על אי האפשרות להיפגש יומיום, או אחת לשבוע, או אחת לחודש, כפי שהיינו רוצות. יש לכך מגבלות רבות, הדרת נשים שאינן ממוענות וכו', אך היתרון של קשר יומיומי רעיוני ואישי, שומר עלינו כתנועה. זה אינו חדש, הרבה פורומים, ובכלל זה של נשים, ושל אקדמאים, ושל סופרים וכו', עושים זאת. היתרון הנוסף הוא דווקא הדמוקרטיזציה שזה מפתח, כולן יכולות להצטרף, והאקווריום שקוף. יש שבחורות להיות דגים, למעשה דגות, שומעות ולא מדברות,

ויש שבחורות לדבר כשהן רוצות. איני חושבת שאלה שאינן מדברות באחותי, פוחדות ממני, כפי שאת רומזת, או מאיזה קומיסריאט, אלא שהן עסוקות, טרודות, שמחות להיות בקשר, אבל אין להן הרבה כוח וזמן, או עניין בנושא מסוים. ויש כאלה שאינן מרגישות קלות כתיבה, כפי שלי כל כך קל, והן אינן מתחילות לכתוב אם זה לא מאוד חשוב להן, ויש כאלה שמתעצלות. זה חבל, חבל מאוד, אבל זה המצב. האם את חושבת שנושא הפורנו, שאני לבדי מאחותי פעילה בו באופן רציף, וורדית דמרי מדר לעיתים (וכשהיא מעורבת היא עושה עבודה נהדרת) הדיר מישהי מאחותי להצטרף? להביע עמדה? בוודאי שלא. גם בנושא הוועידה, אגב, אני הודעתי מפורשות לסמדר ואראלה כשנפגשנו במכללה (אנחנו מלמדות יחד בבית ברל כידוע בחוג ללימודי נשים ומגדר שהקמנו (שאינ לי כוח ולא עניין לכנסים האלה, ולכן לא אקדיש לכך דקה מזמני, ואני סומכת עליהן. הרי גם בעבר בכל צוות התגובות כאשר אחותי כתבה מכתבי מחאה, היו מעורבות בעיקר יפעת הילל וסמדר לביא. אני תרמתי את תרומתי בעריכה סגנונית, כי זה המקצוע שלי, בין השאר. לכן, אם היה לך משהו לומר לגבי העמדה לגבי הוועידה או עמדות אחותי לגבי הוועידה שבוטאו על ידי סמדר ואראלה, יכולת לטוט פנימה ולומר את דברך. את הרי בוודאי אינך פוחדת. ולכך כיוונתי את דברי כשאמרתי לך במכתב הראשון שציפיתי שאם יש לך ביקורת על העמדה שנקטנו מול חנה קנז, היית צריכה לומר אותה לפני שהמכתב נשלח, וכך דעתך, החשובה תמיד, יכלה להשפיע על כולנו, או שאנחנו היינו משפיעות עלייך. אם כן, לסיכום החלק הזה, השלושה-ארבעה קולות ששמעת בעניין הוועידה, זה הרבה. למשל, הדוח שכתבו נטע ואילנית על צופיה, לא זכה לשום קול במייל, כשאפשר היה. אחר כך הוא זכה לביקורת בשני מפגשים, וגם הפולמוס שהתנהל סביבו, עירב למעשה 3-4 אחיות. סמדר לביא לקחה על עצמה לבטא את קולנו בפורומים האקדמיים והבינלאומיים, כי זה מרגיז ומאתגר אותה, ואני חושבת שהיא עושה לרוב עבודה חשובה מאוד. היא גם תמיד כותבת לכולנו, מתייעצת ומבקשת תגובה. אני, כאמור, איני מתעניינת באנשים והמוסדות האלה, ולכן אני שמחה להיות אז צופה כדגה שקטה, ואני מודה לה, או בשעתו ליפעת, שהיא עושה את העבודה, כמו שהודיתי לאילנית ונטע, שעשו את העבודה לגבי צופיה, וכמו שאחיותי מודות לי על העבודה שאני עושה בנושא הפורנו, ובכלל. לכן, לסיכום, אנחנו רוצות להגיע לעמדות של התנועה, זה לגיטימי, בכך כוחנו, וזכותך, כמו זכותה של כל אחת, לנקוט עמדה אחרת, פומבית, אם את או מישהי אחרת אינה מסכימה עם העמדה שהתנועה נוקטת. טוב, אחר כך הלכת לסיפור האשכנזיות, שכאן איבדתי אותך לגמרי. מה הקשר למוסדות ההשכלה הגבוהה, מהם אני מקבלת משכורת, או למוסדות שבכספם עשיתי סרטים? ועוד: אין לי קריטריונים ל"אשכנזיות", אין "אשכנזיות שלי" ו"אשכנזיות שלך", מאיפה הגרלת את זה? לדולי יש את מלוא הזכות לומר את דברה לגבי חנה נווה, והיא אמרה זאת, בוודאי בלא חשש, האם זו "אשכנזיה שלה"? ולי יש עדיין זכות לומר שאם היא אמרה, (כדברי אראלה) "אשכנזיה שלי"?), ש"נמאס לה מהביקורת המזרחית", שאנחנו צריכות לזכור זאת לגנותה. אל תשכחי שיש תגובת-נגד אשכנזית חריפה בשנים האחרונות, הבאה מן הפמיניסטיות האשכנזיות באקדמיה, ומן הפמיניסטיות האשכנזיות של קואליציית השלום, נגדנו, וזו בדיוק האמירה הרווחת. שנמאס להן מאיתנו, שנפסיק לבלבל להן את המוח, וכל אחת שאומרת זאת בפומבי ביניהן זוכה לגלי תמיכה. כיום הן התנערו מרגשות האשמה, יש להן שוב את ה"שלום" ואת הפטרונאז' לפלשתיניות, יש להן את עטיני חוץ לארץ, כל שוחרי השלום, יש להן את האקדמיה, הן בוודאי אינן זקוקות לנו. נגמר העשור העליז והן חזרו לאתמול ולכוח שלהן. רק השבוע סיפרה לי אילנה שהינריך בל שולחת משלחת של נשים להודו - רק אשכנזיות ופלשתינית אחת. הן שם גם השיבו לפלשתינית ששאלה על היעדר מזרחיות, שיש נשים, וזה לא חשוב מאיזו עדה. כך שאני חושבת שאחותי עומדת זקופה ובגאון מול כל השטף הזה, כאשר בד בבד היא עושה עבודה חשובה, כל אחת מאיתנו, ויש המון פעילות, ובעיקר כל אחת מהאחיות עושה במקום שלה, מחוזקת במסרים האלה העוברים בינינו במייל, מחוזקת שיש תנועה ויש אידיאולוגיה. לכן, יש אלפי פרחים, וכל אחד פורח, ואני בוודאי "לא מכתובה קו", כפי שאת שוב חוזרת ומגנה אותי (קל לתקוף אותי כשתלטנית כי אני מאוד דומיננטית, ועושה המון, ואפשר

בנקל , למי שרוצים לתקוף אותי, להציג זאת ככוחנות ושליטה) אבל אני יודעת את כוחה של תנועה ככלל, וגם מכירה בערכי. לבסוף, איני בהנהלת אחותי כבר כמעט חצי שנה, ישנה הנהלה, והן עושות עבודה טובה, אורנה זקן עובדת כמו מטורפת , כורעת תחת הנטל, אני, למעשה, עושה, לא הרבה. תיהני בחו"ל, ובוודאי שאני אפגוש אותך במאור פנים. משום מה, לא כעסתי כלל למקרא מכתבך, ואני שמחה על כך, בכנות. ויקי שירן 6.12.2003

דולי יקרה, וכולן, מה לעשות ואיני מצליחה להתרשם מקורס אחד בלימודי נשים באוניברסיטת תל אביב שעוסק במזרחיות ביקורתית, וכיום גם הוא נמוג, לא? קטונתי, ואני מצירה על כך. לכן אמשיך לתקוף את האשכנזיות האחריות למצבים כאלה באוניברסיטאות, ותל אביב בכללן, גם אם הן נשים בעלות תכונות אישיות נהדרות. לא אוותר להן ואמשיך לומר להן את דעתי - כאשר הן פמיניסטיות העומדות בראש חוגים באוניברסיטאות. בבחינת מבחן התוצאה, ולאורך שנים לא מעטות, הן מופיעות כבעלות עמדה אידיאולוגית אחידה, אשכנזית, בכל הנוגע לשילוב אמיתי של מזרחיות ביקורתיות וקורסים מזרחיים ביקורתיים באקדמיה ובכל הנוגע לקליטה של מזרחיות ביקורתיות על תקנים בסגל, ולא כעוזרות הוראה/דוקטורנטיות, או מרצות מן החוץ. האם צריך לשאול שוב את המספר הסטטיסטי של דוקטוריות מזרחיות בסגל לימודי הנשים והמגדר? כמה שנים אנחנו מבקשות מהן מחקר על אחוז הנשים המזרחיות באוניברסיטה? כאמור, איני מכירה את חנה נווה, אני זוכרת אותה כאישה בעלת סבר פנים נעים, אבל כשאני מבקרת אותה אני מתייחסת אליה - במאבק לצדק חברתי/אנושי/עדתי שאני שותפה לו בארץ הזאת - כראש או עמיתה בכירה ללימודים פמיניסטיים באוניברסיטת תל אביב, ולא כאדם פרטי. איני מבקרת אותה, כפי שאולי סברת בטעות, כ"אשכנזיה", אלא אני בדיוק מבקרת את עמדותיה האידיאולוגיות, האשכנזיות, לא כפי שהן באות לידי ביטוי בריטוריקה, אלא בפרקטיקה, במעשה. כלומר אני לא מסתפקת בכוונות טובות ותובעת לבחון אותה או את עמיתותיה על פי מבחן התוצאה. לפיכך, גם באראלה או באסתר הרצוג, איני מצדדת בגלל שהן עובדות איתי, כדבריך, או כביכול בגלל חברות אישית, אלא בגלל שאראלה ואסתר נמצאות לצידנו, המזרחיות, במאבקנו האידיאולוגיים במשך הרבה שנים. ידוע לך היטב שאראלה שדמי נוקטת עמדות ביקורתיות מזרחיות, אידיאולוגיות, למעלה מעשור שנים, והיא עוד החריפה בביקורת שלה בשנים האחרונות, והיא מותקפת השכם והערב על כך. אסתר הרצוג ואראלה תומכות ומקדמות מזרחיות וערביות, במשך שנים, באופן מעשי, והן עומדות לצידנו במאבקים שלנו מול אשכנזיות בעלות עמדות כוח. לכן, לא נכון להמשיך ולייחס לי כביכול אכידות עדתית, או למצער, לייחס לי אי הבנה של פיזור המודעות, היינו, כאילו איני יודעת שהמודעות והביקורתיות אינה תמיד נחלקת על פי מוצא עדתי, ובעיקר שיש מזרחיות/ים שאין להם תודעה ביקורתית. הלא אני מכירה, וכך כולנו, רבות מהן. רק את מה שהפמיניזם והפמיניסטיות באקדמיה מלמדות על הגברים, ועל העולם הפטריאכלי, בהכללות גדולות ורבות, לנו פתאום אסור לעשות? לפתע אנחנו נדרשות לא להכליל? כאילו אנחנו עוסקות ברכילות, בעניינים פעוטים, ולא בתיאוריה המזרחית, באידיאולוגיה שלנו, בפענוח של המדכא/ת שלנו. אז פתאם אנחנו לא יכולות לצטט פרופסור פמיניסטית אשכנזיה שאמרה בפומבי ש"נמאס לה מהביקורת המזרחית", כי תגובתנו היא "אישית", או מכלילה"? אם גבר בעל עמדה בכירה באוניברסיטה היה אומר בפומבי ש"נמאס לו מהביקורת הפמיניסטית", לא היינו שורקות מולו בזעף? ולבסוף, דולי, הערה אישית, שיתכן ואיני צודקת במקרה של הקורס שלך, אך חשוב לי לחזור עליה כרקורד הסטורי: כל אחת ואחד מאיתנו תמיד מאמינים שכאשר קיצצו לנו קורס, או לא קלטו אותנו, זה לא מסיבות אישיות אלא מסיבות אובייקטיביות (כמו למשל שהאוניברסיטה במקרה השנה בקשיים תקציביים נוראים ויש גורל אחד לכולם. אגב, בטוח שקיצצו להרבה יותר אשכנזים קורסים מאשר למזרחים, ומישהו נבער עוד יכול להציע זאת כהוכחה ניצחת נגד טיעונינו). אבל המזרחיות כאידיאולוגיה והגות, שיניקה כמובן הרבה מהתובנות של הפמיניזם, הבינה זה כבר שהאישי הוא הפוליטי, והאישי שלך/שלי הוא הכללי של הקולקטיב שלנו. לכן יש לנו כבר היסטוריה שבעל פה, ואנחנו רואות היטב את כל המזרחיות והמזרחים ברוכות/י הכשרונות הנמצאים, תמיד מסיבות אובייקטיביות או מסיבות התלויות בכשריהן/ם הנחותים, מחוץ לעמדות הכוח השמנות. שלא לדבר על כך שגם לאלה

ראי תשובתי בגוף המכתב, אני בוחרת להמשיך את השיחה בדואר אישי איתך ואף לסיים אותה בתשובתי זו, כדי להפסיק את רוח הדברים שנוצרה. אשמח לנהל איתך ועם שאר הנשים באחותי שיח באותו נושא, אך כהמשך לתיכתובת הזו. כאמור, הנושא מאוד חשוב בעיני. הנרייט

הנרייט יקרה, התכוונתי להשיב לך מאוחר יותר, אבל עכשיו אני חוששת שאחיותינו יחששו שיש כאן איזו מריבה גדולה, וכולנו כה סולדות ממריבות בינינו. לכן, קודם כל, איני כועסת עלייך, וזכותך להגיב כפי שהגבת, אם כי באמת הייתי חייבת לחזור למכתבי אלייך, כדי לבחון לאיזה טקסט הגבת בדיוק. אבל גם אם פירשת את הטקסט הקצר והברור שלי באופן שלי אישית היה קשה להבין איך הוא מתחבר, אשיב, כלומר, אנסה להשיב לכל דבריך.

את מפספסת חלק ממה שכתבתי – זה מעבר לאישי. זה לא רק

ביני לבינך וחשוב להבחין בקווים הגדולים של הדיון. זה דילמות

כלליות שנוגעות לכל המזרחים והמזרחיות וצריך לתת במה לדין
הזה. לדעתי צריך להרחיב את התפוצה של שני המכתבים הראשונים
שלך ושלי (לא את אלה) , ולהכניס את השיח לאתרי קדמה העוקץ
הגדה השלישית והקשת. אם זה מקובל עליך אני אעשה זאת.

ראשית, על איזו קומיסרית את מדברת? האם בגלל
ש"אחותי" נוקטת עמדות כתנועה, ומדברת כתנועה, זה אומר
שיש לה קומיסרית תעמולה ? כל ארגון , זעיר או גדול, מייצג
את כלל חברותיו וחבריו, ובכך כוחו של הארגון. כל תנועה
פוליטית מציגה את עמדת התנועה. **איזה עמדת התנועה?**
מדובר בעמדות, אחותי. המושגים "קומיסרית תעמולה", או
"דין התנועה" הם מושגים בולשביקים שבשיח הישראלי נהגו
ללעוג איתם למפא"י ודומותיה. האם הרגשת שב"אחותי"
הגענו לרמה הזאת שבחרת במושגים האלה? **כן, דבריי היו**
קצרים אך טעונים ביותר במסרים הללו כפי שציטטתי אותך
בהתייחסותי לדבריי. ולגופו של נושא. תנועת אחותי -

כתנועות , קולקטיבים וגופים אחרים - נעזרת מאוד
בתקשורת דרך הדואר האלקטרוני כדי להתגבר על אי
האפשרות להיפגש יומיום, או אחת לשבוע, או אחת לחודש,
כפי שהיינו רוצות. יש לכך מגבלות רבות, הדרת נשים שאינן
ממוענות וכו', אך היתרון של קשר יומיומי רעיוני ואישי, שומר
עלינו כתנועה. זה אינו חדש, הרבה פורומים, ובכלל זה של
נשים, ושל אקדמאים, ושל סופרים וכו', עושים זאת. היתרון
הנוסף הוא דווקא הדמוקרטיזציה שזה מפתח, כולן יכולות
להצטרף, והאקווריום שקוף. יש שבוחרות להיות דגים ,
למעשה דגות, שומעות ולא מדברות, ויש שבוחרות לדבר
כשהן רוצות. איני חושבת שאלה שאינן מדברות באחותי,
פחדות ממני, כפי שאת רומזת, או מאיזה קומיסריאט, אלא
שהן עסוקות, טרודות, שמחות להיות בקשר, אבל אין להן
הרבה כוח וזמן, או עניין בנושא מסוים. ויש כאלה שאינן
מרגישות קלות כתיבה, כפי שלי כל כך קל, והן אינן

מתחילות לכתוב אם זה לא מאוד חשוב להן, ויש כאלה שמתעצלות. **כן, כל זה ועוד ויש גם שפוחדות** זה חבל, חבל מאוד, אבל זה המצב. האם את חושבת שנושא הפורנו, שאני לבדי מאחותי פעילה בו באופן רציף, וורדית דמרי מדר לעיתים (וכשהיא מעורבת היא עושה עבודה נהדרת) הדיר מישהי מאחותי להצטרף? להביע עמדה? בוודאי שלא. **העבודה שאת עושה באינטרנט ומחוצה לה חשובה מאוד.** אבל את מזכירה לי את הטעון האשכנזי על המזרחים שלא באים מבאר שבע להפגנות מחנה השלום – עבורת הבאר שבעים במיוחד המזרחים הם תומכי הימין, בגלל שהם שותקים...מי שלא באינטרנט לא עושה עבודה? מי שלא באינטרנט של אחותי לא עושה עבודה? ככלל אני חושבת שיש לפעמים (לא הפעם) שימוש לרעה באינטרנט ואפילו שימוש שלא מביא חיזוקים לאחותי אלא להיפך. הייתי מציעה שאחותי תשב ותדון בנושא כדי לראות

**איך להשתמש במייל בצורה שאיננה מרחיקה אנשים
מהשתתפות בשיח. גם כאן שמעתי רבות מחברותינו
המשותפות שהשיח טרחני (ועוד כמה תיאורים פחות
מחמיאים). אז בין שאר הגורמים לאי השתתפותן של נשים
בשיח תוסיפי גם את זה. לא הערתי על כך כי אינני יכולה
לקחת על עצמי דבר כזה אבל יש לי ביקורת על האופן בו
עולים דברינו ברשת ואני לוקחת הזדמנות זו כדי להעיר לך
בינינו. דמוקטיה זה שקיפות ולא התערטלות. אני מוכנה לדון
אתך על ההבדלים , אך אעזוב את זה הפעם. גם בנושא
הוועידה, אגב, אני הודעתי מפורשות לסמדר ואראלה
כשנפגשנו במכללה (אנחנו מלמדות יחד בבית ברל כידוע
בחוג ללימודי נשים ומגדר שהקמנו) שאין לי כוח ולא עניין
לכנסים האלה, ולכן לא אקדיש לכך דקה מזמני , ואני סומכת
עליהן. הרי גם בעבר בכל צוות התגובות כאשר אחותי כתבה
מכתבי מחאה, היו מעורבות בעיקר יפעת הילל וסמדר לביא.**

אני תרמתי את תרומתי בעריכה סגנונית, כי זה המקצוע שלי, בין השאר. לכן, אם היה לך משהו לומר לגבי העמדה **מה זה 'העמדה'?** לגבי הוועידה או עמדות אחותי לגבי הוועידה שבוטאו על ידי סמדר ואראלה, יכולת לשוט פנימה ולומר את דברך. **אז אני בחרתי לעשות מעשה כשם שהן בחרו לעשות מעשה. כבר אמרתי לך, אני לא צריכה רשות מאף אחד לעשות את מה שאני מאמינה שהוא טוב לנשים מזרחיות ולאחותי. אני עושה זאת בתום לב ובכל מאודי וזה מה שאני צריכה. לא אישור מאראלה או מסמדר שאת פועלן כל אחת לחוד אני מוקירה מאוד.** את הרי בוודאי אינך פוחדת. ולכך כיוונתי את דברי כשאמרתי לך במכתב הראשון שציפיתי שאם יש לך ביקורת על העמדה שנקטנו מול חנה קנז, היית צריכה לומר אותה לפני שהמכתב נשלח, וכך דעתך, החשובה תמיד, יכלה להשפיע על כולנו, או שאנחנו היינו משפיעות עלייך. **לא זה היה סגנוןך, שובי וקיראי את דבריך. אגב, תגובתי לקנז קדמה לתגובתך אליה. הסתכלי**

בלוח הזמנים של המיילים. אם כן, לסיכום החלק הזה,

השלושה-ארבעה קולות ששמעת בעניין הוועידה, זה הרבה.

למשל, הדוח שכתבו נטע ואילנית על צופיה, לא זכה לשום

קול במייל, כשאפשר היה. אחר כך הוא זכה לביקורת בשני

מפגשים, וגם הפולמוס שהתנהל סביבו, עירב למעשה 3-4

אחיות. סמדר לביא לקחה על עצמה לבטא את קולנו

בפורומים האקדמיים והבינלאומיים, כי זה מרגיז ומאתגר

אותה, ואני חושבת שהיא עושה לרוב עבודה חשובה מאוד.

היא גם תמיד כותבת לכולנו, מתייעצת ומבקשת תגובה. אני,

כאמור, איני מתעניינת באנשים והמוסדות האלה, ולכן אני

שמחה להיות אז צופה כדגה שקטה, ואני מודה לה, או

בשעתו ליפעת, שהיא עושה את העבודה, כמו שהודיתי

לאילנית ונטע, שעשו את העבודה לגבי צופיה, וכמו שאחיותי

מודות לי על העבודה שאני עושה בנושא הפורנו, ובכלל. לכן,

לסיכום, אנחנו רוצות להגיע לעמדות של התנועה, **מה הן? מי**

קבע אותן? מתי? בעניין זה או בכלל? זה לגיטימי, בכך

כוחנו, וזכותך, כמו זכותה של כל אחת, לנקוט עמדה אחרת,

פומבית, אם את או מישהי אחרת אינה מסכימה עם העמדה

שהתנועה נוקטת. אהה, עכשיו זה העמדה של התנועה בהא

הידיעה והעמדה שלי מול זה? נו, באמת. טוב, אחר כך הלכת

לסיפור האשכנזיות, שכאן איבדתי אותך לגמרי. נכון הטיעון

שם קצת יותר מורכב, אודה לך מאוד אם תקראי שוב. זה

חשוב לי. מה הקשר למוסדות ההשכלה הגבוהה, מהם אני

מקבלת משכורת, או למוסדות שבכספם עשיתי סרטים?

ועוד: אין לי קריטריונים ל"אשכנזיות", אין "אשכנזיות שלי"

ו"אשכנזיות שלך", מאיפה הגרלת את זה? לדולי יש את

מלוא הזכות לומר את דברה לגבי חנה נווה, והיא אמרה

זאת, בוודאי בלא חשש, האם זו "אשכנזיה שלה"? ולי יש

עדיין זכות לומר שאם היא אמרה, כדברי אראלה ("אשכנזיה

שלי"?) , ש"נמאס לה מהביקורת המזרחית", שאנחנו צריכות

לזכור זאת לגנותה. אל תשכחי שיש תגובת-נגד אשכנזית
חריפה בשנים האחרונות, הבאה מן הפמיניסטיות
האשכנזיות באקדמיה, ומן הפמיניסטיות האשכנזיות של
קואליציית השלום, נגדנו, וזו בדיוק האמירה הרווחת. שנמאס
להן מאיתנו, שנפסיק לבלבל להן את המוח, וכל אחת
שאומרת זאת בפומבי ביניהן זוכה לגלי תמיכה. כיום הן
התנערו מרגשות האשמה, יש להן שוב את ה"שלום" ואת
הפטרונאז 'לפלשתיניות, יש להן את עטיני חוץ לארץ, כל
שוחרי השלום, יש להן את האקדמיה, הן בוודאי אינן זקוקות
לנו. נגמר העשור העליז והן חזרו לאתמול ולכוח שלהן .
רק השבוע סיפרה לי אילנה שהינריך בל שולחת משלחת
של נשים להודו - רק אשכנזיות ופלשתינית אחת. הן שם גם
השיבו לפלשתינית ששאלה על היעדר מזרחיות, שיש נשים,
וזה לא חשוב מאיזו עדה. כך שאני חושבת שאחותי עומדת

זקופה ובגאון מול כל השטף הזה, כאשר בד בבד היא עושה
עבודה חשובה, כל אחת מאיתנו, ויש המון פעילות, ובעיקר
כל אחת מהאחיות עושה במקום שלה, מחוזקת במסרים
האלה העוברים בינינו במייל, מחוזקת שיש תנועה ויש
אידיאולוגיה. לכן, יש אלפי פרחים, וכל אחד פורח, ואני
בוודאי "לא מכתובה קו", כפי שאת שוב חוזרת ומגנה אותי
(קל לתקוף אותי כשתלטנית כי אני מאוד דומיננטית, ועושה
המון, ואפשר בנקל, למי שרוצים לתקוף אותי, להציג זאת
ככוחנות ושליטה) אבל אני יודעת את כוחה של תנועה ככלל,
וגם מכירה בערכי. לבסוף, איני בהנהלת אחותי כבר כמעט
חצי שנה, ישנה הנהלה, והן עושות עבודה טובה, אורנה זקן
עובדת כמו מטורפת, כורעת תחת הנטל, אני, למעשה,
עושה, לא הרבה. תיהני בחו"ל, ובוודאי שאני אפגוש אותך

לא רציתי לספק סיבות לשמחה לאיד לצרינו. כפי שאתן רואות,
בחרתי להשיב עכשיו ובפומבי ולא לנהל שיחת מרתף
וירטואלית. זאת משום שהנושא והתיחסותי אליו, מאוד רצינית.
הוא נוגע בדילמות חשובות שהמזרחים נתונים בהם במדינה
הגיזענית שלנו. אם דברי יעוררו שיח פורה ויעודדו את
החוששים להפסיק ולשתוק, השגתי את מטרתי. את המימדים
האישיים ביחסי עם ויקי אשאיר לפגישה ולשיחה טובה אם היא
עוד תרצה לראות את פני. ולהלן תשובתי:

ויקי יקירתי,

מי זה בדיוק "עמדה אחרת משלנו"? עד כה שמעתי ברשת
שלושה חמישה קולות וזהו. האם מאז שנסעתי בחרתם בינתיים
קומיסרית תעמולה ל"אחותי"? ואנחנו כבר מדברות "בשם

התנועה" ו"בשם האירגון"? עכשיו זה גם "מישפט חברים"?

ומחר תוציאי אותי "מאחותי"? לדולי אסור להגיד משהו על

אשכנזיות? הנרייט לא יכולה לנקוט פעולה עצמאית כי

לא סומכים עליה? היא משתפיי"ת כי היא לימדה קורס אצל חנה

נווה? עוד מעט תגידי לי לעזוב את האוניברסיטה בבן גוריון כי

זה של אשכנזים המוסד המפא"י שאת עובדת בו זה כשר?

הפעילות שאת עושה במוסדות של האשכנזים שמביאים לך (וגם

למזרחים) דיוידנדים הם בגלל שאת כל הזמן רק אומרת להם

כמה הם גיזענים? הכסף האשכנזי שאת מקבלת להפקת

הסרטים זה בסדר? חברותיך האשכנזיות כשרות? שלי לא? יש

לך קריטריונים ברורים? אנא פרסמי אותם לטובת כולנו? לא רק

אני נתונה בדילמות יומיומיות בעלות אופי ניאו קפיטליסטי. ויקי

לדעתי את פותחת מסע במורד תלול שממנו כולנו לא נצא

מחוזקות. לא כך אני רואה אחוות מזרחיות. מזרחיות ב"אחותי"

אמורות להיות רגישות לעצמאות של עמדות ולא לשפוט אותן

מיד בשחור לבן: בעדינו או בעדם. ציפיתי לקצת יותר עומק

וּתִיַּחְכּוּם בַּמִּצְבָּה הַמּוֹרֵכֵב שֶׁאֵנּוּ מִצְוִיּוֹת בּוֹ. וַיִּקֵּי, אֲנַחְנוּ קִצַּת יוֹתֵר רוֹוִיּוֹת נִסְיוֹן מֵהַפְּשֻׁטָנוֹת הַזֹּ. וְהִרְבֵּה עֵבְרָנוּ בִּיחַד, לְטוֹב וּלְפַחֹת טוֹב, וּשְׂרַדְנוּ. חֶבֶל לִי שֶׁאֵנִי צָרִיכָה לַעֲנוֹת לְךָ בְּרִשְׁתְּ בַצּוֹרָה כְּזוֹ. זֶה לֹא הִסְיַגְנוֹן שְׁלִי. הִיִּיתִי מֵעוֹנִיִּינַת לְפָגוֹשׁ אוֹתְךָ וּלְדַבֵּר פְּנִים אֶל פְּנִים כִּי אֵין לִי עֵנִיִּין בְּעִימּוֹתִים כּוֹחֲנִיִּים וְחִזִּיתִיִּים שִׁירְעִילוּ אֶת הַיַּחֲסִים שֶׁלְנוּ בְּזִמְנִים שֶׁצָּרִיךְ לְשַׁמּוֹר אַחַת עַל הַשְּׁנִיָּה. זֶה לֹא מַחֲזֵק, זֶה מַחֲלִישׁ. חִירוֹת הַפְּעוּלָה וְחִירוֹת הַמַּחֲשָׁבָה וְחִירוֹת הַבִּיטוּי - זֶה מָה שֶׁאֲנַחְנוּ נִילַחֲמוֹת עֲלֵיו. לֹא? גִּיווֹן וּפְלוֹרְלִיזֵם הוּא הַמוֹטוֹ שֶׁלְנוּ? אוֹ אוֹלֵי אֵנִי טוֹעָה? זֶה זִמְנֵן רַב אֵנִי בּוֹחֶרֶת לֹא לְבַטָּא בִּיקוֹרֶת עֲלֶיךָ וְעַל כָּל הַנְּשִׁים הַמִּזְרַחִיּוֹת בְּפוֹמְבֵי, גַּם כִּשְׁאֵנִי חוֹלְקֶת עֲלֶיכֶן. לַעֲוֹמַת זֹאת, הָעוֹבְדָה שֶׁאֵנִי בּוֹחֶרֶת לְנִקּוֹט עֲמָדוֹת עֲצֵמָאוֹת וּלְפְעוֹל בְּאוֹפֵן עֲצֵמָאֵי לֹא זוֹכָה לְכַבּוֹד מִצִּדְךָ. זֶה מְאוֹד מַעֲצִיב אוֹתִי.

בְּעֵנִיִּין הַפְּלוֹרְלִיזֵם בְּאֲחוֹתִי, אִם תְּדַבְּרִי עִם חֲבֵרוֹת בְּאֲחוֹתִי תִמְצָאֵי שִׁישׁ מִי שֶׁמַּחֲזִיקוֹת בְּעֲמָדוֹתֵי וּמַעֲדִיפּוֹת אוֹתָן עַל הָאִיסְטְרֵטְגִיָּה שֶׁבַחֲרַתָּן הַפְּעַם (וּבְפַעֲמִים קוֹדְמוֹת). אִם הֵן

תבחרנה להזדהות זה יהיה מרצון כי אינני רוצה להוסיף שמן
למדורה. עם זאת זה הזמן אולי להביא לידיעתך שיש נשים
באחותי (ומחוצה לה) שנוגדות את הקו שאת מכתיבה באופן
כללי יותר, לא רק בעניין הכנס הזה. זה משום שהן קצת
פוחדות. רבות הן המזרחיות שהביעו רצון בפני להצטרף
לאחותי והן חשות מאוימות. ואחרות פשוט הפסיקו לבוא. שוב,
את מכירה חלק מהן ואני לא אחשוף אותן כאן, אך חשוב שתדעי
זאת לטובת אחותי. לצערי מצב זה מזכיר לי את הרפליקה של
ברכה סרי על הפמיניזם האשכנזי בו המזרחיות פשוט הפסיקו
לבוא. לקח להן עשרים וחמש שנים כדי להגיד את שעם ליבן
במרד הגדול של 1995. לא הייתי רוצה שזה יקרה אצלנו.
את כל זה אני אומרת מתוך כבוד עמוק וללא כל ביקורת פומבית
על מה שאת עושה בסוגיות החשובות שבהן שתינו פועלות ללא
ליאות, כל אחת בדרכה ולפעמים ביחד.

אחרי הכל, כולה, אנחנו מדברות על עניין של איסטרטגיה איך להתמודד ולא על העיקרון, שצריך להתמודד, אז אני לא רואה מחלוקת כל כך תהומית בינינו. אני מקווה שגם את עדיין רואה את המשותף בינינו יותר מן המפריד.

אין לי עניין להגן על עמדותי צעדי ופעולותי בפניך. אל תתבלבלי, את לא מייצגת את "אחותי" בפני אלא אם כן, כפי שאמרתי, תעשי לי משפט חברים ואז אני אבחר ללכת ממקום שמזכיר לי משטרים שאנחנו שתינו מוקיעות. אחדות ואחדות אינם שם המשחק עוד בפעילותן של תנועות פוסט קולוניאליות. ריבוי לצד חיזוק הדדי, התבחנות והיראות של כל הקולות והמראות, הם מקור הכוח שלנו לנוכח חדירתו של הקולוניליזם החדש לכל השורות שלנו. כדי להלחם ב"דמוקרטיזציה של הדיכוי ובהתפשטות לתוך עצם שורותינו, אין ערך לאחדות ולהתיישרות", זוהי מלחמת מאסף וכל מי שיכולה לעשות משהו בתום לב וללא ניצול לרעה את התנועה ואת תום הלב של

מציינת זאת כי לא היית צריכה אפילו מפאת הנימוס להשיב לה), במיוחד לאור
העמדה שנוקטת אחותי כלפיה וכלפי הוועידה. אמנם עמדתך העקרונית אינה
מפתיעה, זה כבר בחרת להציג את הביקורת שלך בפני האשכנזיות האקדמיות, תוך
שיתוף פעולה איתן, ואני מקבלת את העמדה הזאת, היא לגיטימית אם כי
פרובלימטית בנוסבות הקיימות ולאור ההתנהלות שלהן, ואני בבירור חולקת עליה,
ואת יודעת זאת. מכל מקום, כבר בכנס של קמיר בחרת במהלכו לזוז מהעמדה
הנחרצת של אחותי, וזו הפעם השניה שאני מרגישה שאת נוקטת עמדה אחרת
משלנו. לי ניראה שאת צריכה לנסות להשפיע "מבפנים" על עמדות אחותי, לפני
שאת נוקטת בגישה אחרת, וזאת אם את רואה את עצמך חלק ממנה, כפי שאני
רואה אותך כחלק ממנה. אני מקווה שאת ואייל נהנים, היי בטוב,
ויקי שירן

----- Original Message -----

From: sinaia5
To: orna zaken; שרית צחק; שלומית סומך; שירה אחיון; שולהקשת; רחל עמרם; רותיגור;
רונית טימסטידגן; רונית בר; קלריסחרבון; פרדליה; ענתקול; ענתסרגוסטי; עדנה אלרום; ניקולהדדכה;
נינה מזרחי; מיכלשמאי; מזלורס; לימורגד; יפעתהלל; יפהאשכנזי; יוניתנעמן; יהודיתאופנהיימר;
יאליהשש; חנהכהולנגר; חגיתנורית; ורדיתדמרימדר; ורדמדר; הראלהשדמי; הנרייטהאנכלב;
דפנהחורב; דמירליעל; דוליתבןחביב; אסתרעילם; אסתררצוג; איריתדלומי; איריסמזרחי; איריסבועז;
אילנהשמאי; אילנהבקאל; איבונדויטש; אורליראובני; אהובהמועלם; shiran viki; sinaia5; pazit;
kuki; אורליבנימין; פביאןאטאל; אילניתטרבלסי
Sent: PM Friday, December 05, 2003 6:23
Subject: רצ"ב התגובה של הנרייט שנשלחה לוועידה

היי. הנרייט בחרה להגיב באופן עצמאי לפנייתה של חנה קנז מהוועידה דן, בנוגע לבקשתה ל"טיול
אתנוגרפי" של החברה הישראלית. רצ"ב תגובתה, שנשלחה כתגובה לאימייל שלי מהבוקר (או שזה היה
צהריים? השפעת מבלבלת אותי...)
שבת שלום
סמדר.

----- Original Message -----

From: Dahan Kalev Henriette
To: 'sinaia5'
Sent: Friday, December 05, 2003 1:52 PM
Subject: RE: àé÷é ùéøï ëîéöâ àúðââøôé

,Hanna Dear
mentioned my name as one of those you possibly want to introduce to I saw you have
UK Oxford participants on the post conference tour. Well, I am on sabbatical in the FFIPP
But if you wish to refer the English participants to me on their return to .until August 2004
contribution to the happy to meet with them and to pay my I will be more then UK the
.efforts peace
.address refer all the participants to correspond with me on this email In general, you may
,best I wish you all the
Henriette

-----Original Message-----

From: vicki shiran [mailto:shiranviki@bezeqint.net]

Sent: 06 December 2003 15:12

To: Henriette Dahan Kalev; 'sinaia5'; 'orna zaken'; '?????????'; '?????????????????'; '?????????????';
'?????????'; '?????????'; '?????????'; '?????????????????'; '?????????'; '?????????????'; '?????????'; '?????????';

2003/12/06

לכל חברות אחותי שלום רב,

התלבטתי רבות אם לענות לויקי על הערותיה וביקורתה על עמדותי כי "עכשיו, שקט, יורים". כן התלבטתי גם אם להשיב לה פומבית כשם שהיא בחרה לעשות, לדעתי בשיקול מוטעה, כי לא רציתי לספק סיבות לשמחה לאיד לצרינו. כפי שאתן רואות, בחרתי להשיב עכשיו ובפומבי ולא לנהל שיחת מרתף וירטואלית. זאת משום שהנושא והתיחסותי אליו, מאוד רצינית. הוא נוגע בדילמות חשובות שהמזרחים נתונים בהם במדינה הגיזענית שלנו. אם דברי יעוררו שיח פורה ויעודדו את החוששים להפסיק ולשתוק, השגתי את מטרתי. את המימדים האישיים ביחסי עם ויקי אשאיר לפגישה ולשיחה טובה אם היא עוד תרצה לראות את פני. ולהלן תשובתי:

ויקי יקירתי,

מי זה בדיוק "עמדה אחרת משלנו"? עד כה שמעתי ברשת שלושה חמישה קולות וזהו. האם מאז שנסעתי בחרתם בינתיים קומיסרית תעמולה ל"אחותי"? ואנחנו כבר מדברות "בשם התנועה" ו"בשם האירגון"? עכשיו זה גם "מישפט חברים"? ומחר תוציאי אותי "מאחותי"? לדולי אסור להגיד משהו על אשכנזיות? הנרייט לא יכולה לנקוט פעולה עצמאית כי לא סומכים עליה? היא משתפיי"ת כי היא לימדה קורס אצל חנה נווה? עוד מעט תגידי לי לעזוב את האוניברסיטה בבן גוריון כי זה של אשכנזים המוסד המפא"י שאת עובדת בו זה כשר? הפעילות שאת עושה במוסדות של האשכנזים שמביאים לך (וגם למזרחים) דיוידנדים הם בגלל שאת כל הזמן רק אומרת להם כמה הם גיזענים? הכסף האשכנזי שאת מקבלת להפקת הסרטים זה בסדר? חברותיך האשכנזיות כשרות? שלי לא? יש

לך קריטריונים ברורים? אנא פרסמי אותם לטובת כולנו? לא רק
אני נתונה בדילמות יומיומיות בעלות אופי ניאו קפיטליסטי. ויקי
לדעתי את פותחת מסע במורד תלול שממנו כולנו לא נצא
מחוזקות. לא כך אני רואה אחוות מזרחיות. מזרחיות ב"אחותי"
אמורות להיות רגישות לעצמאות של עמדות ולא לשפוט אותן
מיד בשחור לבן: בעדינו או בעדם. ציפיתי לקצת יותר עומק
ותייחום במצב המורכב שאנו מצויות בו. ויקי, אנחנו קצת יותר
רוויות נסיון מהפשטנות הזו. והרבה עברנו ביחד, לטוב ולפחות
טוב, ושרדנו. חבל לי שאני צריכה לענות לך ברשת בצורה כזו.
זה לא הסיגנון שלי. הייתי מעוניינת לפגוש אותך ולדבר פנים אל
פנים כי אין לי עניין בעימותים כוחניים וחזיתיים שירעילו את
היחסים שלנו בזמנים שצריך לשמור אחת על השניה. זה לא
מחזק, זה מחליש. חירות הפעולה וחירות המחשבה וחירות
הביטוי - זה מה שאנחנו נילחמות עליו. לא? גיוון ופלורליזם הוא
המוטו שלנו? או אולי אני טועה? זה זמן רב אני בוחרת לא
לבטא ביקורת עליך ועל כל הנשים המזרחיות בפומבי, גם כשאני

חולקת עליכן. לעומת זאת, העובדה שאני בוחרת לנקוט עמדות עצמאיות ולפעול באופן עצמאי לא זוכה לכבוד מצידך. זה מאוד מעציב אותי.

בעניין הפלורליזם באחותי, אם תדברי עם חברות באחותי תמצאי שיש מי שמחזיקות בעמדותי ומעדיפות אותן על האיסטרטגיה שבחרתן הפעם (ובפעמים קודמות). אם הן תבחרנה להזדהות זה יהיה מרצון כי אינני רוצה להוסיף שמן למדורה. עם זאת זה הזמן אולי להביא לידיעתך שיש נשים באחותי (ומחוצה לה) שנוגדות את הקו שאת מכתיבה באופן כללי יותר, לא רק בעניין הכנס הזה. זה משום שהן קצת פוחדות. רבות הן המזרחיות שהביעו רצון בפני להצטרף לאחותי והן חשות מאוימות. ואחרות פשוט הפסיקו לבוא. שוב, את מכירה חלק מהן ואני לא אחשוף אותן כאן, אך חשוב שתדעי זאת לטובת אחותי. לצערי מצב זה מזכיר לי את הרפליקה של ברכה סרי על הפמיניזם האשכנזי בו המזרחיות פשוט הפסיקו

לבוא. לקח להן עשרים וחמש שנים כדי להגיד את שעם ליבן
במרד הגדול של 1995. לא הייתי רוצה שזה יקרה אצלנו.
את כל זה אני אומרת מתוך כבוד עמוק וללא כל ביקורת פומבית
על מה שאת עושה בסוגיות החשובות שבהן שתינו פועלות ללא
ליאות, כל אחת בדרכה ולפעמים ביחד.
אחרי הכל, כולה, אנחנו מדברות על עניין של איסטרטגיה איך
להתמודד ולא על העיקרון, שצריך להתמודד, אז אני לא רואה
מחלוקת כל כך תהומית בינינו. אני מקווה שגם את עדיין רואה
את המשותף בינינו יותר מן המפריד.
אין לי עניין להגן על עמדותי צעדי ופעולותי בפניך. אל תתבלבלי,
את לא מייצגת את "אחותי" בפני אלא אם כן, כפי שאמרתי,
תעשי לי משפט חברים ואז אני אבחר ללכת ממקום שמזכיר לי
משטרים שאנחנו שתינו מוקיעות. אחדות ואחדות אינם שם
המשחק עוד בפעילותן של תנועות פוסט קולוניאליות. ריבוי לצד
חיזוק הדדי, התבחנות והיראות של כל הקולות והמראות, הם

מקור הכוח שלנו לנוכח חדירתו של הקולוניליזם החדש לכל
השורות שלנו. כדי להלחם ב"דמוקרטיזציה של הדיכוי
ובהתפשטותו לתוך עצם שורותינו, אין ערך לאחדות
ולהתיישרות", זוהי מלחמת מאסף וכל מי שיכולה לעשות משהו
בתום לב וללא ניצול לרעה את התנועה ואת תום הלב של
חברותיה, שתבוא עליה הברכה. כך חשבתי בעניין הספיציפי
הזה וכך אני מאמינה ומקווה שלפחות אינך חושדת בניקיון כפי.
בחרתי להוריד פרופיל - כזכור לך, בעצתך, ואני תוהה מדוע?
מזה לא נובע שגם בחרתי לוותר על עמדותי ופעילותי העצמאית
לטובת העניין המזרחי והפמיניסטי ככל שאראה לנכון. יש אלפי
פרחים בשדה תני להם לפרוח .
תודה על התעניינותך באייל.

שלך, הנרייט

mentioned my name as one of those you possibly want to introduce to I saw you have UK Oxford participants on the post conference tour. Well, I am on sabbatical in the FFIPP But if you wish to refer the English participants to me on their return to .until August 2004 contribution to the happy to meet with them and to pay my I will be more then UK the .efforts peace .address refer all the participants to correspond with me on this email In general, you may ,best I wish you all the Henriette

עדנה יקרה, קראתי את ההערות שלך, והן חשובות. אני מקווה שהן יפתחו שער גדול לקולות של האחיות שאינן מתבטאות. אני מקווה שיהיו תגובות ענייניות לדעות שפרשת כאן, ויתפתח דיון, ואחיות לא יסתפקו במשיכת כתף, או באמירה, "למי יש כוח לויכוחים האלה?". ויכוחים אידיאולוגיים ורעיוניים הם אלה שהפכו אותנו לפורצות דרך וחלוצות, כי אנחנו משקיעות מחשבה, מנסחות ומפענחות. אני הולכת לשתוק ולהקשיב. ויקי שירן

אחיות יקרות, מזה ימים אחדים אני מתלבטת וחושבת רבות בעניין הועידה הקרבה, ההתכתביות ברשת, פנימה והחוצה והרבה מאד צער ותהייה עולים בי. א. מהי האסטרטגיה ארוכת הטווח שתיב הכי הרבה פירות, מבלי לזרוע הרס ולפורר אותנו מבפנים, ולהפריד אותנו מאחינו האשכנזים, במאבקנו לשחרור מדכוי? אני רוצה לשתף אתכן קצת ממה שעובר עלי בימים אלו בעניין הדכוי המזרחי. יש בי הרבה רגשות עזים של זעם, כעס, דחייה, שייכות ועוד כלפי הממסד האשכנזי, המדינה הזאת שאנחנו חיות בה, האנטישמיות הגואה, הכלכלה הבלתי אפשרית ובכלל מה אני עושה כאן בכלל. אבל כל אלה רגשות, גם אם יש להם מקום, זה לא מה שצריך להנחות אותי בהתנהלות של השחרור מדכוי. המאבק הוא לתפוס את מקומו הטבעי. אני לא בטוחה שזה צריך להיות במלחמה וקורבנות כלפי האשכנזים. כן, צריך להביא עובדות לאשורן, כן צריך להאיר בזרקור ענק על כל עוולה שנעשית ומופנית כלפי כל מגזר מדוכא, ואנחנו בתוכן, אבל לא מוחלט על האפשרות של לזרוע שנאה בלתי הפיכה. לעניות דעתי זה אף פעם לא עובד זרעית רגשי אשם כלפי מישהו, ומכך אין מקום לזה גם כלפי האשכנזים. אל לנו לשכוח שמנגנון הדכוי עובד גם עליהם, והם לא סתם הפכו להיות מדכאים, הגזענות שהופנתה כלפיהם באירופה והשוואה, כל אלה הם תהליכים שאנחנו צריכים לקחת בחשבון בתמונה כוללת, גם אם רגשית פשוט היינו רוצים לכסח להם את הצורה על כל מה שאנחנו סופגים יום יום שעה שעה...

ב. אחד האסונות הגדולים והכי ממזריים בדכוי זה לזרוע הפרדה בינינו. אנחנו חייבות לשמור חזק את האחדות ולא דווקא האחידות שלנו. יש מקום לכולן, כל אשה היא יקרה וחשובה.

ב. לפי מיטב הבנתי קשת חברות אחותי רחב ומגוון, מדוע קולן לא נשמע, הייתכן שיש חדירה של דכוי מעמדי - השכלתי, והדיון הופך לאקדמאי גרידה? איפה הקולות של כולן, החשיבה הטובה, התהייה? ארגון 'אחות' אמור לאפשר במה ומקום בטוח לכל אחת להביא את דבריה, חשיבתה והאופן שבו היא רואה את הדברים, הקשיים, ההתמודדות, ולהיות מארג של תמיכה הדדית, גם ללא החלטה גורפת והסכמה. זה הבית, לא משנה מה, זה המקום המיטיב ביותר לכולנו.

שבת שלום וחבוק אמיץ לכולכן - עדנה.

לאחיות שלום רב, שיח זה שהתחלנו (ויקי והנרייט) מבוסס על מערכת יחסים אישיים ארוכת שנים, עשירה בניסיון

ותמיכה והערכה הדדיים. ניהלנו את השיח של הימים האחרונים על בסיס יחסים אלה ומטרתנו היא לצאת מחוזקות הן כתנועה והן כיחידות תוך שמירה על החשוב מכל, חופש פעולה, ריבוי, דעות, וכבוד לכל עמדה שהנשים באחותי מוצאות לנכון להביע. מטרתנו איננה להכריע את היריבה אלא לצאת מחוזקות כקולקטיב ומחוזקות כפרטים. ויקי והנרייט

 <http://www.smileycentral.com/?partner=ZSzeb001> הנרייט ואני שוחחנו במייל אישי, והנרייט הציעה את הנוסח לעיל כנוסח משותף. לא הייתי יכולה לכתוב טוב ממנו, והוא על כן, מבטא את שתינו, שלכן, ויקי שירן